
ŽÁKOVSKÁ KNÍŽKA

První Jarouškovou školou byla mateřská školka na Sokolovské, libeňské hlavní třídě. Bydleli jen kousek od její budovy ve čtvrtém patře domu číslo 11 v ulici Novákových, jež jméno získala po šestičlenné rodině popravené nacisty 24. října 1942 v Mauthausenu. Jindřiška, čtrnáctiletá dcera Novákových, odklidila od bývalé prodejny Baťa zakrvácené kolo, které tu po útoku na Heydricha nechal poraněný parašutista Kubiš. Za atentát byla vyvražděna i kladenská vesnice Lidice. Malý Jaroslav to pociťoval jako souvislost mezi Kladnem a Libní. Všechno mu vyprávěl dědeček, kladenský učitel.

Jenže maminka Jaruška získala zaměstnání na faře Československé církve husitské, sídlící hned za Leninovou školou v Michli, v jejímž areálu se nacházela i školka mateřská, a do té jej záhy přehlásila.

V michelské školce zažil Jaroušek první životní traumata při prohlídkách dětským lékařem. Klučík se beznadějně styděl a nechtěl se před dětmi,

učitelkami ani před doktorem svlékat. Stalo se, že potkal doktora ve vchodu do školky a raději prchl na faru za maminkou.

Dalšími tragediemi, jež Jarda prožíval spolu s ostatními dětmi, byly tryzny uspořádané, když 5. března 1953 umřel Josif Vissarionovič Stalin, usměvavý muž s knírem – muž z ocele. Za devět dní nato zemřel i Klement Gottwald, první český dělnický prezident – hospodář. V tom smutném roce 1953, v němž zemřeli milovaní státníci, proběhla 1. června i měnová reforma. Jarouškův dědeček přišel o celoživotní úspory, respektive mu byly přepočítány v poměru 30 : 1.

Stalina i Gottwalda děti želely stejně, jako kdyby jim umřeli vlastní dědečkové. Ve školce hrála celé dny smuteční hudba z rádia, obrazy státníků byly zahaleny černým flórem, děti seděly na židličkách u stolů a plakaly.

Dědeček s Jarouškem se zařadili mezi truchlící Čechy, lemující hlavní žižkovskou Koněvovu třídu, po níž kráčel průvod doprovázející prezidenta – hospodáře z Hradu, kde byl vystaveny jeho pozůstatky ve Španělském sále, k místu jeho posledního odpočinku – Národnímu památníku na hoře Vítkově. Rakev s milovaným prezidentem zahalená červeno-modro-bílou státní vlajkou byla položena na dělové lafetě tažené dvouspřežím koní.

Po jejich boku a podél lafety kráčela čestná stráž vojínů v přilbicích a skupina vysokých armádních důstojníků. Za rakví se do osmistupu v nekonečném smutném průvodu zařadili prezidentovi soudruzi a soudružky.

Kvílení sirén ukončilo práci v továrnách a v úřadech, nehnutě stály vlaky i tramvaje. Ve výkladních skříních obchodů byl vystaven obraz zesnulého prezidenta s černou páskou, vlajky spuštěny na půl žerdi.

Oblíbený herec Antonín Záb pronesl do mikrofonu Československého rozhlasu nezapomenutelnou větu: „Nezemřel Klement Gottwald, protože strana žije.“

Na místo Klementa Gottwalda nastoupil Antonín Zápotocký a malý Jaroslav byl pyšný, že druhý dělnický prezident kdysi bydlel v Kladně hned vedle domku, v němž tehdy žili dědeček a babička.

Docházku do školy zahájil kluk v Michli na levém břehu pražského potoka Botiče. Prvního září roku 1953 dávno před osmou hodinou postávali s maminkou u vrat budovy.

Maminka Jaruška získala práci jako úřednice v libeňských Laboratorních potřebách a malý Jaroslav vyměnil první třídu na základní škole v Michli u Botiče za výuku v Libni na Palmovce poblíž potoka Rokytky. Z domu, kde bydleli, to měl do školy jen několik desítek metrů.

V mateřské školce byl malý kluk spíš ustrkovaným dítětem. Podobně i v první třídě. Všechno se ale změnilo o rok později. Pomalu se mezi spolužáky stával ústřední postavou. A dostával samé jedničky.

Jenže Jaroslavova druhá třída se po prázdninách rozpadla a rozpustila do několika třetích. Jardu jako jedničkáře zařadili spolu s několika nejlepšími žáky do vzorové třídy zástupkyně ředitele školy Marie Zímové. Ctižádostivá, tlustá a fousatá učitelka jej rychle zkrotila a podařilo se jí i nakrátko kluka sesadit z trůnu náčelníka. Nastala nerovná bitva.

Kluk byl sice při těle a největší ze třídy, ale zástupkyně ředitele Marie Zímová připomínala svou velikostí a hmotností buldoka. Disponovala výborným kádrovým profilem.

Její manžel byl plukovníkem Československé lidové armády, tenkrát to byla hodnost velmi vysoká a její získání bylo podloženo těmi nejlepšími morálními vlastnostmi uvědomělého důstojníka. Zímová jej vzala s sebou na školu v přírodě v Kropáčově a plukovník oslnil její žáky nošením uniformy a vysokých bot.

Specialitou Zímové byla výuka ruského jazyka. Bůhví, kde se ruštinu naučila, ale jisté je, že jednooká stala se mezi slepými kolegyněmi královnou. Učila ruštinu střídavě děti ve své třetí třídě, střídavě ostatní učitelky, které byly v ruštině vždy jen o hodinu před žáky. S ruštinou se na školách začínalo a učitelé ji neuměli.

Školní docházka se pro kluka stala utrpením. Po hodných učitelkách, jež poznal v první a druhé třídě, připadala mu Marie Zímová jako ztělesnění zlého ducha. Psal si jakýsi deníček, v němž uvolňoval svoje zoufalství. Však běda! Zímové se podařilo deníček při vyučování zabavit a samozřejmě přečíst. Nepochopila, že změnit své vlastní chování je jedinou správnou reakcí, ba právě naopak. Kluka vytáhla na chodbu, co nejtěsněji se k němu přiblížila svojí fousatou buldočí tváří a mohutným poprsím.

„Zklamal jsi moji důvěru!“ valilo se z jejích úst jako lavina, když se pokoušela kluka i sebe sama přesvědčit o něčem, co nikdy neexistovalo.

Jaroslav se krčil a cítil se najednou malinký, nejmenší na světě. Obrovské poprsí jej dusilo a fousatá ústa učitelčina ohlušovala.

Za trest dostal napsat jako domácí slohové cvičení úvahu o tom, jak se polepší.

Ze starého dvora na hlavní libeňské třídě mezi Palmovkou a Švábky vyjížděly sentinely rozvážející asfalt – tenkrát se říkalo thér – jímž se opravovaly silnice. Staříčká nákladní auta byla poháněna parním strojem a pod cisternou plápolal oheň udržující asfalt v tekutém stavu. Kluci si rádi kus asfaltu – théru – sebrali a vykoleli z něj kuličky. Pak s nimi třeba házeli po holkách. Jarda jednou takovou o přestávce mezi vyučovacími hodinami místo blondaté kudrnaté a sportovní spolužačky Nadi Vendrové trefil svoji třídní Marii Zímovou. Zasáhl zástupkyni ředitele do výstřihu a patrona se zakoulela mezi její obrovská ňadra.

„Kdo to hodil?!“ zařvala mohutným hlasem Zímová lovíc ji v kaňonu mezi prsy.

„Já jsem nechtěl,“ pronesl Jarda do náhle ztichlé třídy. Takovému sice směšnému, ale nejpravdivějšímu tvrzení klukova dosavadního života Marie Zímová samozřejmě neuvěřila.

„Žákovskou knížku!“ zařval rozčílený buldok, vyloviv konečně černou mazlavou kuličku z meziňadří.

Jarda přistoupil opatrně k učitelce a vložil do její thérem upatlané ruky svoji žákovskou knížku. Zímové se konečně podařilo zbavit se mazlavé hmoty. Položila ji do zdobeného a zlatým písmem popsaného talíře – ceny za první místo v turnaji košíkové, jímž se jí přišly pochlubit Naďa Vendrová a Jitka Slavíková, sportovní hvězdy základní školy Palmovka. Thér ohřátý v učitelčině meziňadří se k porcelánovému talíři ochotně přisál.

„Je stále neukázněnější. Dnes po mně hodil asfaltovou kuličkou! Zímová.“ Takovou poznámku v Jardově žákovské knížce musela maminka Jaruška ten den večer podepsat.

Stará libeňská škola se otvírá do dvou ulic – Heydukovy a do ulice Palmovka, po níž nese svoje jméno. Obě budovy jsou uprostřed spojeny v přízemí dvorem a obrovskou tělocvičnou, v patře přednáškovým sálem. V budově v ulici Palmovka byla v přízemí školní jídelna a ve sklepním podlaží kancelář pionýrské skupinové vedoucí a pionýrská klubovna. Tuhle

budovu spravoval školník Kobylák, budovu v Heydukově ulici školník Jedlink se svojí ženou. Důležité postavy v životě školy!

Zvláště školník Jedlink. Měl syna Mirka a malý Jarda byl poctěn jeho přátelstvím. Kromě nepodcenitelného pozitivního vztahu mezi dvěma kluky přinášel Mirek Jardovi nesporné výhody.

Jako školníkův syn měl přístup do nejzazších koutů školy. Ano, i do kotelny. Dokonce jednou z jeho povinností bylo pracovat s tatínkem v kotelně. A jak klukům věk přibýval, Mirek občas směl jít do kotelny sám a přikládat koks do čtyř obrovských kotlů. Jarda samozřejmě s ním. Kotelna je nejtajemnějším místem ve škole, věřte nevěřte. Žhnoucí kotle Jardu přitahovaly. Prohrábnout jejich topeniště dlouhým pohrabáčem nebo třeba i smět otevřít čtvercové litinové poklopy, jimiž se shora z vozíků nasýpal koks! Vozík bylo ovšem třeba naložit ručně, lopatou. Těžká, ale chlapská práce.

Jarda s Mirkem trávili spoustu času ve školní dílně, protože oba nacházeli zalíbení v řemeslných pracích. Mirek byl mimořádně manuálně šikovný. Jeho vrcholným mistrovským dílem byly dřevěné truhlíky na nářadí. Jeden takový udělal i pro Jardu a ten se s ním doma velmi pyšnil. Uložil si nářadí do přihrádek, do horní vkladací zásuvky rozdělené na několik oddílů uložil zvláště šrouby do dřeva, hřebíky, skobičky a šroubky s matičkami. Takhle vybaven se s chutí pouštěl do domácích opravářských prací, někdy s pomocí Mirka Jedlinka, někdy sám. Vyměnil kdejakou zásuvku a vypínač a zasádroval všechny otvory ve zdi, které ve velkém dvoupokojovém bytě našel. V koupelně zazdil vypadané kusy zdi kolem odpadu.

Jeho vášní byly lampičky a lampy. Zhotovil jich několik – ze dřeva i z parohů. Pravzorem mu byl parohový lustr v pokoji u dědečka a babičky v Kladně. A pak – rozvody zvukové techniky po bytě – od rádia dvojlinkou k ampliónu.

Mirek mohl i do školní fotolaboratoře, a tak spolu vyvolávali fotografie pořízené Mirkovou zrcadlovkou značky Flexaret a Jardovým foťáčkem sovětské provenience značky Smena. Jardovi jej přivezla při cestě do Prahy maminka Iry, sovětské dívčiny z ukrajinského města Stanislav, s níž si povinně školně dopisoval.

Kluci fotili na školních výletech a při sportovních soutěžích pořádaných školou. Fotografovali se s holkami ze třídy na lavičce a v parku.

1

1 V osmé třídě školy na Palmovce s oblíbenou třídní, češtinářkou Marií Hošťálkovou. Nejvyšší uprostřed nahoře (rok 1961).

2 Na škole v přírodě v Krompachu. Třídní Marie Zimová pomáhá svému manželovi plukovníku Ladislavu Zimovi s oblékáním uniformy (rok 1958).

3 V páté třídě Základní devítileté školy na Palmovce s nemilovanou učitelkou Marií Zimovou. Nejvyšší uprostřed nahoře. Velká část žáků má pionýrský šátek (rok 1958).

2

3

Mirek propadl fotoaparátům tak, že po základní škole vstoupil do učení v Meoptě Přerov. Jarda svoje filmy vyvolával doma v koupelně. Přes vanu položil žehlicí prkno, na něm rozložil vaničky s vývojkou a ustalovačem a hned vedle svoji pýchu – zbrusu nový zvětšovač Opemus 4 x 4.

Projít kolem výkladní skříně obchodu Foto kino bylo pro Jardu svátkem. Ve výloze byly vystaveny jeho vysněné východoněmecké fotoaparáty Exa, Exacta, Praktica či sovětské značky Zenit...

První tři z vyjmenovaných postupně prošly jeho rukama, nakonec skončil u Nikonu. Koupil jej v rodném Kladně, na hlavní třídě Korso – kovový Nikomat. Fotil s ním desítky let. A z posledního z nich – Nikon D90 – pocházejí fotografie v téhle knížce. Jako kluk fotil nejraději teleobjektivem a na výšku, na stará kolena má nejraději širokoúhlý objektiv 12 – 24 mm a fotí samozřejmě všechno na šířku. Ovšem kromě fotek do knížky vyžadujících výšku.

Svůj první časopis pojmenoval Šotek a vydával jej s obdivovanou spolužačkou Eliškou Puczkovou v nákladu čtyři až pět výtisků, podle toho, jak silně bušil do starého psacího stroje a kolik průklepáků proložených kopírákem dokázal prorazit. Eliška pak časopis ilustrovala, každé číslo zvlášť.

Ukončením 5. třídy skončila i nadvláda učitelky Marie Zímové. Oddechli si žáci i rodiče. V 6. třídě se stala jejich třídní hodná češtinářka Marie Hošťálková. Co Jarda z češtiny pochytil, naučila jej právě ona.

Jarda přicházel ze školy a četl celé odpoledne vleže vedle knihovny. Často cestopisy nebo knihy z historie, vedle sebe rozložené Světové dějiny v kostce a Atlas světa. Soboty a neděle trávil se spolužákem Jirkou Pinkasem vycházkami po Praze, v ruce Průvodce Prahou. Vyšli pěšky z Libně, Karlínem kolem železnice, Novým Městem, Starým Městem, přes Karlův most na Malou Stranu a skončili na Hradě nebo na Strahově v malé hospůdce pod klášterem, v níž si dopřáli párek a čaj.

Nastal přestupní čas. Další významnou životní zastávkou bylo libeňské gymnázium Na Zámečku.